

JEANNE'S REVOLUTIE



KEES KOOMAN

# JEANNE'S REVOLUTIE

OVER DE KOE  
DIE IN OPSTAND KWAM



# INHOUD

1. Alleen maar vrouwen	7
2. Grote jongens	17
3. Een dansend paard	26
4. Een buitenaardse stem	29
5. Zwaar wegende uiers	39
6. Tot de dood ons...	47
7. De politiek	55
8. Een ziek zieltje	65
9. 1 koe = 5 varkens	71
10. De heer Brutus	80
11. Ach, u is maar een kip	88
12. De Boldootkar	99
13. De ideale koeienvlaai	105
14. Plan de campagne	110
15. Twee keer goud	118

# 1. ALLEEN MAAR VROUWEN

Het was op een herfstachtige avond, de wind joeg over de terp en in de stal waren alleen de malende kaken van honderd koeien te horen. De rust werd verstoord toen Alma 332, een Groningse Blaarkop, kwam binnenstormen. Wij keken verbaasd op. Hijgend van verontwaardiging begon ze te vertellen.

‘Een zus van ons,’ hakkelde ze, ‘haar naam kennen wij niet eens... zij is bij een boerendemonstratie drie trappen opgesleurd.’

Alma stopte even en begon te huilen. ‘Ik hoef toch niet uit te leggen hoe delicaat onze benen zijn?’ snikt zij met lange uithalen. ‘Drie marmeren trappen! Drie trappen op, en er ook weer af! Ik heb een foto gezien... haar ogen puilden uit van intense schrik en pijn. Onverdraaglijk.’

Alma 332 is inmiddels niet meer onder ons. Zij is ‘weg’, zoals onze bazen dat eufemistisch noemen als wij economisch niet meer interessant genoeg zijn. Maar ik ben er nog en haar verhaal draag ik met me mee. Ik ben zo’n beetje de woordvoerster geworden van mijn soortgenoten.

Die bewuste herfstavond waren wij allemaal, niemand uitgezonderd, erg onder de indruk van wat Alma 332 vertelde. Iedereen hield subiet op met herkauwen en we keken elkaar peinzend aan.

‘Wanneer heeft deze misdaad plaatsgevonden?’ vroeg ik aan mijn moeder, onder normale omstandigheden een vlotte prater. Maar nu was ook zij ijzig stil. Ze wist het niet.

Dit was het moment waarop ik, Jeanne 364, besloot niet langer te zwijgen.

Er bestaan bazen die ons gewoontedieren noemen, blij en tevree met routine, iedere dag hetzelfde, dol op sleur. Zoals je het ook weleens ziet bij de Mens. Maar dan ben ik toch echt een uitzondering.

In het verhaal dat ik u ga vertellen is de invloed van andere viervoeters van groot belang. Ik noem u alvast Bonifatius de Vierde, een gepensioneerd dressuurpaard met sterallures. Dit omhooggevallen creatuur, waar ik eerst een enorme hekel aan had, is cruciaal geweest voor ons succes. Ere wie ere toekomt. Voor u, tweevoeter, is in deze geschiedenis in eerste instantie een ondergeschikte rol weggelegd. Maar ik loop nu op de zaken vooruit.

Wat ziet Jeanne 364 wat anderen niet zien? Op het eerste oog is zij een doodgewone zwart-wit gevlekte koe van het Holstein-Friesian ras. Haar ras is dominant vertegenwoordigd in het kleine land waar het verhaal zich afspeelt. Dat zij een bijzonder schepsel is, daarvan is zij zich in de verste verte niet bewust als zij voor het eerst van zich laat horen.

Uit haar ogen spreekt liefde. Liefde die zij in fysiek opzicht overigens nooit heeft gekend. Daarin onderscheidt zij zich in geen geval. De meeste van haar medeschepselen zijn tot leven gewekt door de gehandschoende hand van de baas die wij Boer zullen noemen. In zijn vaak knoestige knuisten heeft hij levenselixier, uit de diepvries gehaald, in de meeste gevallen afkomstig van een beroemde doch voor betrokkenen onbekende stier. Het duurt in de regel (net als bij de Mens) negen maanden en tien dagen voordat een nieuwste aanwinst kan worden verwelkomd.

Over de ogen van Jeanne 364 moet nog iets bijzonders worden gemeld. Zij loent enigszins. Niets is aantrekkelijker dan een loensende vrouw, maar in haar jeugd is ze er wel mee gepest, zoals dat meestal ook bij het Opperdier,

ook wel Mens genoemd, het geval is. Schele! Je leert ermee leven, zegt het hoofdpersonage in dit wonderlijke verhaal. Het innerlijk van Jeanne 364 biedt meer dan voldoende compensatie, voor zover dat nog nodig is.

Er is bij haar van jongs af aan sprake van natuurlijk overwicht. Het was een van de talenten die ze meekreeg in de wieg. Nu kun je in de bedrijfstak waarvan deze protagonist deel uitmaakt moeilijk spreken van een wieg, noch van andere gebruiksvoorwerpen die gericht zijn op comfort en levensgeluk. Laten we eerlijk zijn: daarvoor is een koe te gewoon in het landschap van dit welvarende landje. Zij is er de ene dag, en de andere dag is zij weg, precies zoals Alma 332 was overkomen.

Je begrijpt Jeanne 364 misschien beter door even stil te staan bij haar naam, lang geleden toegekend door een boer die zijn vrije tijd vaak doorbracht met lezen. Op het platteland worden de stammoeders van deze creaturen vaak vernoemd naar dienstmeisjes die werkzaam zijn op de boerderijen.

Het zijn meestal schattige en lieflijke namen, misschien wel iets te schattig en lieflijk, het enigszins lompe uiterlijk van betrokkenen in aanmerking genomen. Maar omdat de eerste Jeanne, die eerst naar een bijzonder coöperatief vrouwelijk personeelslid (Jantje) was vernoemd, zo ongelooflijk eigengereid was, kreeg haar bloedgroep deze naam.

De betreffende boer, die een voorkeur had voor Franse literatuur, wist het wel na een onrustige nacht. Hij had gedroomd over Jeanne d'Arc, die stemmen kon horen en daarvoor op afschuwelijke wijze moest boeten. Nu maar hopen dat het zijn lievelingen – want in deze bewoordingen dacht hij over zijn have – beter zou vergaan, maar

bij vergaande eigenwijsheid hoort nu eenmaal een bijzondere naam. Jeanne dus, zoet maar toch vooral (veer) krachtig.

Jeanne 364 houdt niet van verhalen, zo sterk als even hiervoor geschetst. Zij kent de lezing wel, zegt blij te zijn dat zij geen Jantje heet, maar geeft de voorkeur aan door de geschiedenis en feiten onderbouwde verhalen. 'Er bestaan genoeg verzonnen verhalen op deze wereld,' zegt zij in dit verband. 'Meer dan mij lief is.' Zij beschikt over wat toepasselijk 'historisch besef' wordt genoemd, tegenwoordig een zeldzaam fenomeen, vooral bij het Opperdier.

Zij kan de herkomst van haar naam eenvoudig niet bewijzen, heeft het er daarom liever niet over en verkondigt hierover, bij wijze van grap, regelmatig een heel toepasselijke oneliner: Als het beestje maar een naam heeft.

Hoe Jeanne 364 aan haar historisch besef komt, is onbekend en zal onbekend blijven, zoals we ook nooit precies zullen weten waarom Beethoven zo creatief was. We zullen het er maar mee moeten doen. Maar dat zij om velerlei redenen, te beginnen met het walgelijke avontuur van Alma 332, van dit schitterende natuurtalent – zelf spreekt zij liever van instinct – gebruik zal maken, staat nu reeds vast. Heel simpel gezegd wil zij hiermee een heel andere kijk op de bedrijfstak waarvan zij deel uitmaakt bewerkstelligen. En hier volgt een waarschuwing vooraf: de sector kan zich maar beter schrap zetten. Er is storm op komst. Daarover straks meer.

Het zijn de anderen die de verandering zien in het gedrag van hun zuster. Zij is plotseling, schijnbaar van het ene op het andere moment, degene die erop hamert dat het verschil tussen Mens en Dier veel kleiner is dan algemeen wordt aangenomen. 'Waarom zouden wij daar

niet meer de nadruk op leggen?’ is een uitspraak die haar zusters en de paar broers die niet onmiddellijk naar de vetmesterij zijn verwezen, haar tegenwoordig vaak horen bezigen.

Het lijkt alsof zij daarbij de woorden cadeau krijgt, zo gemakkelijk vindt zij die, maar hoe dat nu precies kan... ook daarover zal Jeanne zolang als zij leeft zwijgen. Nogmaals: we zullen het er maar mee moeten doen.

‘Eén ding staat bij dit alles voorop,’ aldus deze aan- en woordvoester, die zegt ook te spreken namens de varkens en de kippen, ‘wij hebben gezien de grote aantallen werkneemsters (want het zijn vooral vrouwen die hier werkzaam zijn) recht van spreken.’ Met permissie verwijst zij hiervoor naar de laatste cijfers van het Kantoor van de Statistiek van dit land: er wonen hier 3,8 miljoen runderen, 11,3 miljoen varkens en rond de 100 miljoen kippen. Het gezegde ‘Hoe meer zielen, hoe meer vreugd’ kent zij wel, maar zij ziet dat toch iets anders: ‘Hoe meer zielen, hoe meer recht van spreken.’

En er zijn nog veel meer schepselen die door de Mens worden verhandeld. Schapen, zó veel schapen, en geiten natuurlijk, ook weer voor de melk, en zelfs paarden om op te eten en te melken. Allemaal vrouwen. Maar denk ook aan de pelsdieren die bontjassen moeten worden. Eenden, ganzen, lama’s, struisvogels, noem maar op.

En dan zijn er ook nog de wezens wier leven in dienst staat van de wetenschap: apen, muizen, ratten en soms honden. Daarover weet Jeanne niet meer op te merken dan dat zij stuk voor stuk eveneens beschikken over hart, hersens, longen en andere organen, zonder welke ook het Opperdier, de Mens, niets zou zijn.

Alle schepselen die lager op de evolutieladder staan, missen echter het vermogen zich verbaal uit te drukken.



Jeanne is dus een grote uitzondering. Daarom wil ze vooropgaan namens de landbouwdieren. En zij vindt dat je keuzes moet maken in het leven, hoe kort dat leven mogelijk ook zal zijn. Zelf heeft zij ook gekozen, al dient hierbij te worden opgemerkt dat de plaatselijke omstandigheden een rol hebben gespeeld. Dat noemen we het lot. 'Ik zal me laten leiden door het lot,' zegt zij regelmatig tegen zichzelf. Om de moed erin te houden, want dat is hard nodig.

Hoe dat lot op wonderbaarlijke wijze wordt beïnvloed, gaan we zeker nog horen. Maar voorlopig is Jeanne met haar eigen, sterk ontwikkelde instinct op zichzelf aangewezen. En dat instinct zegt bij herhaling dat we eerst eens goed moeten kijken naar de geschiedenis, voordat je nieuwe toekomstige mogelijkheden in overweging neemt.

'Lang leve de *levende have*,' is bij haar ook een terugkerend adagium. Hierbij zal zij later steun ondervinden van andere sprookjesachtige wezens, die we nu nog niet kennen maar die net zoveel weten, het ook mooi kunnen verwoorden en eveneens in meer of mindere mate bij hun geboorte historisch besef hebben meegekregen. Zodat je vanzelf heel anders gaat kijken naar de vaak nostalgisch klinkende dingen die je hoort over het platteland.

Het mag werkelijk een wonder heten. Dat moet ook maar eens gezegd zijn.

Maar Jeanne is zich ervan bewust dat je voorzichtig moet zijn om 'anders doen en denken' – want dat is wat zij wil – kans van slagen te geven. Voordat je het weet, sta je bekend als activiste en ben jij degene die in aanmerking komt voor het opwaartse treeplankje van de firma Nelissen, 'voor al uw veevervoer' – en dat kan maar één ding betekenen. 'Het is juist zaak,' zegt zij alweer alleen tegen zichzelf om anderen niet onnodig in problemen te brengen, 'dat ik zo lang mogelijk in dit leven zal zijn.

Die treeplank moet ik koste wat kost zien te vermijden.'

Ook Jeanne gelooft net als de Mens dat er zoiets bestaat als een hiernamaals waarvan je misschien wel, gelouterd, ooit terug kunt keren in een ander leven. Niemand die het zeker weet. Zij heeft gehoord van het boedhisme, een religie die haar wel aanspreekt.

'Wij hebben het daarom het liefst over emigratie, als wij heengaan,' benadrukt deze pionier. En: 'Laten we eerlijk zijn: je zegt niet wat onzegbaar is.' Wat ze daar precies mee bedoelt, weten haar zusters niet. Maar als Jeanne het zegt, zal het wel zo zijn.

Haar moeder, minder strijdvaardig dan haar dochter, heeft verteld over boze bazen die er niet voor terugdeinzen met

**[LEES VERDER IN HET BOEK]**

